

ЛЮБОВ – ЦЕ НАСАМПЕРЕД ЗАХИЩЕНІСТЬ

Про те, чого дитина чекає від навчального закладу, міркували учасники однієї з дискусій серпневої конференції педагогічних працівників Києва.

«Творчий потенціал першокласника і його психофізіологічні можливості: міфи та реальність» — таку назву для розмови, якою він «диригував», обрав заступник директора Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського інституту імені Бориса Грінченка **Олександр Кочерга**. «Я не ставлю за мету переконати вас у чомусь, змінити ваші погляди, — одразу попередив фахівець. — А лише хотів би, щоб з'явився сумнів у теперішній ситуації в освіті. Якщо ми говоримо про те, що головним є дитина, — маємо зробити все для того, щоб їй було комфортно».

СПІЛКУВАННЯ В ЕРУ ГАДЖЕТІВ

Пошук істини у діалозі розпочався з несподіваного запитання «Чи любите ви дітей?». Отримавши ствердну відповідь, **Олександр Васильович** блискучо поставив наступне: «Чому ви в цьому впевнені?». «Вони створюють настрої», «Надихають», «Дарують тепло», «У них є чого повчитися», — без довгих міркувань відповідали вчителі. Незабаром їм довелося замислитися, як вони визначають, чи люблять діти їх. Індикаторами любові були обійми, усмішки, довірливі слова.

— А з позиції дитини — як вона розуміє, що любить: учителя, школу, те, чим займається? — запитав спікер. — Сучасна наука дає таку відповідь: насамперед ідеться про захищеність. Усе решта — похідне від цього: якщо дитина не почуватися захищеною, що б ми не робили, вона не буде щасливою. І любов до того, чим вона займається, не з'являється. Учень має знати, що ви не скажете: «Ти як завжди», не зупините його в момент, коли він про щось натхненно розповідає.

Учасники дискусії були одностайні стосовно того, що змінилися не так діти, як середовище, в якому вони зростають і впливу якого не можуть не піддаватися. Шалений темп життя й очікування батьками «дорослої» поведінки скорочують тривалість безтурботного дитинства, а всюдисущий ін-

тернет замінює реальне спілкування віртуальним. «За 20 тисяч років дитина — за кількістю нейронів головного мозку, тілобудовою тощо — не надто змінилася, — стверджує **Олександр Кочерга**. — Натомість середовище зазнало кардинальних змін. Причому найбільше постраждали міжособистісні зв'язки: гаджети не здатні навчити дітей спілкування. Діти індиго, покоління Z — вони прекрасно рахують, опановують масиви інформації та... не спілкуються».

ПОЧИНАТИ ТРЕБА З ДРУЗІВ

Прагнучи бути сучасними (і, правду кажучи, полегшуючи собі життя), батьки переоцінюють значення розвивальних передач і спеціальних занять у численних центрах раннього розвитку й на курсах підготовки до школи. Один із міфів, які розвіяв **Олександр Васильович**, стосується створення особливих умов для розвитку інтелектуальних здібностей і вивчення іноземних мов: наукою не підтверджено, що заняття в окремому приміщенні й використання аудіо- та відеоматеріалів суттєво покращують знання мови. «Найбільший крок уперед дитина може зробити завдяки ігровій діяльності, — переконаний науковець. — Жоден диск не може замінити спілкування з іншою дитиною: це лише трюк для заробляння грошей».

Неправдивим він називав і твердження про те, що діти самі, без допомоги батьків, знаходять своє щастя. На думку дорослих, найбільше щастя для молодшого покоління — коли поряд є батьки, які турбуються про дітей.

А психолог підказує: починати треба з друзів. «Ми хочемо, щоб дитина соціалізувалася, — каже **Олександр Кочерга**. — А що раніше починаються такі контакти, то краще це виходить, то більш переможна дитина у своїх діях». Іронічно висловлюючись про підготовку до школи в сенсі сидіння за партою і виконання завдань у спеціальному зошиті, окремих занять із математики й розвитку логіки, на підкріплення своєї позиції спікер наводить слова **Махатми Ганді**, датовані 1920 (!) роком: «Учити маленьких дітей писати — значить обтяжувати їх, їхній розум і їхні органи, використовувати їхні очі та руки не за призначенням».

І цьому не суперечить твердження **Жана Піаже** про те, що дитина починає писати раніше, ніж читати: йдеться не про написання речень і слів, а про малювання як прототип письма. Завдяки цьому майбутній учень розвиває дрібну моторику, яка згодом дасть можливість виводити літери.

УЧИТЕЛЬ, СХОЖИЙ НА АКТОРА

Скільки хвилин може уважно слухати вчителя учень початкової школи? Думки педагогів розділилися: одні називали цифри 7, 10, 15, а хтось «видав аванс» аж у 30. Знати це важливо, щоб розуміти, до якої пори діти «чутимуть» те, що говорить класний керівник. «Я довгий час вивчаю це питання, — каже **Олександр Кочерга**. — З'ясувалося: щоб активізувати увагу, слід у перші 30 секунд дати «затравку». На сто відсотків погоджуюся з **Василем Сухомлинським**, який казав, що професія вчителя дуже схожа на професію актора. Від того, як актор вийшов на сцену, залежить, чи будете ви скоро позіхати і відволікатися». Спікер наводить середньостатистичні дані: учень першого класу уважний протягом 3—5 хвилин, другого — 5—6 (максимум 7), третього — 7—8 (якщо пощастить — 9), четвертого — 9—10.

У контексті пізнавального інтересу учнів фахівець говорить про спільний творчий пошук. На його переконання, лише діючи спільно, можна здобути соціальні звички. «Коли у мене з'являється доля відповідальності за якусь ділянку, якщо я «випаду» — система не працюватиме, — пояснює **Олександр Васильович**. — Це дуже актуально для нашого суспільства, в

якому досі є якийсь невідомий «він», який має виконати те, що потрібно. Треба вчитися брати відповідальність на себе».

Ще одна важлива риса сучасної людини — вміння орієнтуватись: як в інтернеті, так і в реальному світі. Обидва ці світи, на думку психолога, не негативні, а нейтральні. Для здійснення комунікації потрібні позитивні відповіді на три питання: чи чуємо ми світ, себе й інших. «Учителі часто питають учнів: ти мене зрозумів? Вдумайтесь у сентенцію: «Між тим, що я думаю, тим, що я хочу сказати, тим, що я, як мені здається, кажу, тим, що я кажу, тим, що ви хочете почути, тим, що я вам здається, ви чуєте, тим, що ви хочете зрозуміти, й тим, що ви розумієте, є десять джерел непорозуміння». От вам і відповідь! — посміхається **Олександр Кочерга**. — Уявіть, скільки факторів впливають на контакт. А ми це не враховуємо, хочемо почути у відповідь: «Так, я почув, я зрозумів».

«ДЯКУЮ ВАМ, МИ ГАРНО ПОПРАЦЮВАЛИ!»

Один з останніх слайдів презентації присвячений результатам досліджень, згідно з якими близько 95 відсотків думок, які людина обмірковує щодня, — повторюються. «Оскільки люди частіше запам'ятовують негатив, то щодня самі себе програмують на негативні події, — каже психолог. — Якщо щодня протягом короткого часу знаходити привід для подяки і, наприклад, записувати в щоденник, то через якийсь час мозок вчиться помічати більше позитивних змін навколо».

Олександр Васильович пропонує простий спосіб «переформатування» цього механізму: варто лише починаючи і закінчуючи день на мажорній ноті й осмислювати те, що відбулося за цей час. Позитив, каже він, особливо важливий для вчителя початкових класів, якому діти «бумерангом» повертають те, що отримують. «Так, вас може не влаштовувати, що вони щось не виконали або не так зробили, — але все це проблеми зростання, — наголосив фахівець. — Щось могло бути не так, але ви завершуйте не цим. А кажете: «Дякую вам усім за те, що ми гарно попрацювали!»».